

Яцковська Лідія Петрівна
Начальник загального відділу Чемеровецької селищної ради

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ МІГРАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ

Україна стикнулася з проблемою міграції зі здобуттям незалежності й відкриттям кордонів для вільного руху не лише товарів і послуг, а й капіталу та праці. Проте для багатьох країн світу проблема мігрантів давно знаходиться у центрі уваги державних інститутів, бізнесу, суспільства. Країни призначення та походження мігрантів мають різні інтереси у сфері міграції, проте їх уряди приводили механізми державного регулювання міграційних процесів до відпрацьованого і перевіреного на досвіді багатьох країн стану, але адаптованого до нових умов сучасності. Очевидно, що у кожній країні є особливості формування міграційних процесів, але спільними для кожної країни є необхідність захисту національних інтересів, перш за все економічних, забезпечення соціальної, демографічної стабільності, захисту прав мігрантів, забезпечення організованої міграції, протидія нелегальній міграції, зацікавленість у міждержавній співпраці [1]. Тому вивчення досвіду зарубіжних країн щодо напрямів та інструментів міграційної політики та імплементації міжнародного досвіду з удосконалення механізмів державного регулювання міграційних процесів для України є надзвичайно важливим.

Потужним центром тяжіння міграційних потоків є Європейський Союз. Імміграційна політика ЄС переважно базується на обмежуючих та контрольних заходах. Здійснення цих заходів є доволі серйозною політичною, економічною, а також юридичною проблемою. Зазвичай, міжнародна міграція виникає при наявності великого контрасту між рівнями економічного розвитку і темпами природного приросту країн-донорів та країн-реципієнтів робочої сили. З цього випливає, що сучасну міграційну ситуацію у світі перед усім визначають

найбільш економічно розвинені країни, такі як Сполучені Штати Америки, Канада, Австралія, більшість держав-членів ЄС, таких як Італія, Німеччина, Польща, Португалія та інші, а також країни Близького Сходу, в яких у зв'язку з великим економічним зростанням через високі прибутки від продажу нафти, спостерігається масова імміграція робочої сили (Об'єднані Арабські Емірати, Саудівська Аравія, Катар, Бахрейн).

Зарубіжні країни, зустрічаючись з тими чи іншими проблемами регулювання міграційних процесів, знаходять рішення, які відповідають їхнім національним інтересам. Якісь із цих рішень можуть відповідати, а можуть і суперечити інтересам України. Аналіз зарубіжного досвіду дозволяє імплементувати окремі концептуальні засади формування та реалізації державної міграційної політики, запроваджені європейськими державами (Швеція, Фінляндія, Німеччина, Австрія, Швейцарія, Франція, Велика Британія тощо), а також країнами близького зарубіжжя: Грузією, Молдовою – в питаннях повернення громадян на батьківщину, що дало змогу виділити спільні проблеми, властиві майже всім країнам, які поєднують досвід мінімізації соціально-економічних ризиків, що пов'язані з впливом міграції на розвиток країн, з упровадженням інноваційних підходів до застосування механізмів державного управління міграційними процесами спрямованих на захист національного добробуту [2].

Такий підхід сприятиме більш чіткому баченню спільних рис міграційних процесів і специфічних особливостей, що проявляються на європейському та євроазійському просторі. Найбільш цікавими для України видаються здобутки держав, які, як і Україна, активно працювали над удосконаленням своєї міграційної політики в ході просування до безвізового режиму з ЄС, такі як: Грузія, Молдова, Албанія.

На нашу думку, Україні варто використовувати європейський досвід регулювання міграційних процесів. Розвинені країни активізують зусилля по створенню ефективної, гуманної і безпечної європейської міграційної політики. Так, Європейська Рада відіграє важливу роль в цих зусиллях, встановлюючи

стратегічні пріоритети. Виходячи з цих пріоритетів, Рада ЄС визначає напрямки дій і надає мандат для переговорів з третіми країнами. Вона також приймає відповідне законодавство і визначає конкретні програми. За останні роки Рада ЄС і Європейська Рада прийняли ряд ефективних заходів для вирішення проблеми міграції. Держави-голови Ради ЄС також активували механізми комплексних заходів реагування на політичну кризу. Вони містять конкретні методи координації політичних заходів у відповідь на кризи шляхом об'єднання зусиль основних учасників [3, с. 104].

Починаючи з 2015 року, коли міграційна криза досягла свого піку, Європейський Союз прийняв ряд заходів для кращого контролю зовнішніх кордонів і міграційних потоків. В результаті цих дій число випадків нелегального в'їзду в ЄС знизилося більш ніж на 90% [4, с. 8].

Всі країни з перехідною економікою застосовували одні й ті ж три ключові стратегії, рекомендовані Вашингтонським консорціумом (приватизація, лібералізація цін і торгівлі та макроекономічна стабілізація), проте темпи, масштаби і способи їх здійснення серйозно різнилися між собою. Наприклад, Польща дуже швидко провела майже повну лібералізацію цін в поєднанні з девальвацією валюти і ввела жорсткі заходи макроекономічного регулювання (які лише поступово послаблялися з 1991 року), але повільно проводила приватизацію і структурну перебудову деяких галузей (сільське господарство, вуглевидобувна промисловість, чорна металургія) . Цей курс допоміг Польщі швидко подолати кризу перехідного етапу і домогтися високих темпів економічного зростання, але в той же час посилив структурні проблеми і економічні диспропорції. Ці проблеми вирішувалися за допомогою жорсткої грошово-кредитної політики і шляхом прискорення структурних перетворень після 1998 року. Поряд з цим Польща провела чотири великих реформи (пенсійної і територіально-адміністративної систем, а також систем охорони здоров'я та освіти). Одночасна дія всіх цих факторів в комплексі з негативними зовнішніми потрясіннями призвело до значного уповільнення економічного зростання і до ескалації безробіття [5, с. 252].

Швидко провівши лібералізацію цін і торгівлі, Угорщина зосередила зусилля головним чином на структурній перебудові і приватизації підприємств, в основному застосовуючи практику їх прямого продажу. Крім того, вона використовувала відповідні економічні стимули для залучення прямих іноземних інвестицій. Проте вільна грошово-кредитна і бюджетно-фінансова політика привела до серйозних макроекономічних перекосів, що вимагало прийняття в 1995 році пакету жорстких заходів для стабілізації положення. За цим відбувся серйозний економічний спад, що супроводжувався подальшим скороченням попиту на робочу силу. Після 1997 року економічні стратегії стимулювали швидке пожвавлення економіки, яке в кінцевому рахунку призвело до певного зростання зайнятості та скорочення безробіття [6, с. 41].

Водночас, Чеська Республіка обрала шлях практично повної лібералізації цін і зовнішньої торгівлі, а також різкої девальвації своєї валюти, спираючись при цьому на ваучерну приватизацію і структурну перебудову підприємств, що мають сильні зв'язки з вітчизняними державними банками. Ця політика, яка спочатку успішно стимулювала проведення структурних перетворень в економіці при відносно низьких соціальних витратах, поступово привела до наростання макроекономічних диспропорцій, величезної заборгованості і практично повного краху банківського сектора. Ухвалення в 1997 році пакету заходів жорсткої економії економічний спад, ескалацію звільнень і зростання відкритого безробіття. Пожвавлення вдалося домогтися лише в 2000 році [7].

Ці три приклади центральноєвропейських країн, які (поряд зі Словаччиною, Словенією та Естонією) вважаються найбільш передовими на шляху економічного переходу, служать ілюстрацією тієї важливої ролі, яку відіграє економічна політика як фактор впливу на структуру і активність попиту на робочу силу, а отже, і на рівні зайнятості та безробіття. Оскільки кожна країна керувалася своїм власним підходом, внутрішньо обумовленим превалюючим в ній політичним кліматом і умовами, зробити будь-які корисні узагальнення тут досить складно. Серйозний вплив на наступні зміни в сфері економіки і на ринку праці в деяких країнах здійснила прихильність урядів курсу економічних реформ

і здоровим економічним стратегіям. Одним з головних шляхів досягнення поставлених завдань на державному рівні в ЄС є вдосконалення механізму соціального партнерства між органами місцевого самоврядування в сфері зайнятості населення, організаціями роботодавців як одного з головних чинників і засобів забезпечення і підтримки соціальної стабільності, розвитку економіки, підвищення рівня зайнятості і, в цілому, рівня життя працюючого населення. Крім того, необхідною умовою вдосконалення ринку праці є посилення ступеня відповідальності роботодавців за використання найманої праці шляхом забезпечення дотримання законодавства про працю в частині підтримки якості найманої робочої сили та легалізації відносин у сфері зайнятості.

Список використаних джерел:

1. Домбровська С.М. Features of regulation of the migration processes in the European Union countries. Вісник НУЦЗУ:Серія державне управління. №1(10).2019. С. 25-29.
2. Мігранти є, політики нема. *Наш вибір*. Газета для Українців в Польщі. URL : <http://naszwybir.pl/migranty-ye-polityku-nema/>
3. Массей Д. Синтетическая теория международной миграции. Мир в зеркале международной миграции. М., 2002. №10. С. 103–109
4. Харитоненко Г.І., Дмитренко В.М.Європейська міграційна криза: статистика, цифри та факти. Економічний форум. 2018. №2. С. 7–9.
5. Beine M., DocquierF., RapoportH. Measuring International Skilled Migration: A New Database Controlling for Age of Entry. The World Bank Economic Review. 2007. №2. P. 249–254
6. Шумилов О. В. Международное трудовое и миграционное право СНГ: дисс. ... канд. юр. наук. М., 2007.96 с.
7. Dinkelman T.,Mariotti M. The Long Run Effects of Labor Migration on Human Capital Formation in Communities of Origin. The national bureau of economic research. 2016. №2. P.1–35.